

Erfgoed Brussel

39

Zomer 2025

U

Dossier

KANTOOR RECONVERSIES

urban.brussels

Kantorenreconversie om wijken nieuw leven in te blazen

Het potentieel onder de loep

HUBERT LIONNEZ, WOUTER VAN ACKER
FACULTÉ D'ARCHITECTURE ULB LA CAMBRE-HORTA

LISA DE VISSCHER, BENOÎT VANDENBULCKE
ATELIER RECONVERSION: RETHINK, RESETTLE, RECONFIGURATION, ULIÈGE

In 2022 publiceerde het Taskforce Bureau van perspective.brussels het verslag *De conversie van kantoren ter ondersteuning van het Brussels stadsproject*. Het doel van dat document was de leegstand van de kantoren in Brussel te inventariseren en aanbevelingen te doen bij de Brusselse regering over de herbestemming van kantoren naar andere functies. De oorzaken van kantoorleegstand zijn voornamelijk te zoeken bij het kwantitatief overaanbod van bureauruimte op de markt en bij een kwalitatieve ontoereikendheid van verouderde, energieverblindende gebouwen.

In het academiejaar 2022-2023 ging het *Atelier Reconversion: Rethink, Resettle, Reconfigure* van de ULIÈGE en het atelier TRAME/Umbau van de ULB met dit document aan de slag. In het bijzonder werd gekeken naar kantoorgebouwen uit de jaren 1970 en 1980, een periode van spectaculaire groei in de tertiaire sector die leidde tot een transformatie van de Europese wijk, het centrum en de Noordwijk van Brussel. Monofunctionele kantoorgebouwen gingen er het stedelijk weefsel domineren.

Om die wijken nieuw leven in te blazen, vroegen de ontwerpstudios van de twee universiteiten aan de studenten om te werken aan een reconversieproject van enkele emblematische gebouwen uit die periode. De gebouwen werden geselecteerd omwille van hun typologische diversiteit, hun specifieke relatie tot de openbare ruimte en hun opmerkelijke integratie in het stadsweefsel. De studentenprojecten bouwen verder of reageren op de voorbereidende studies naar het programmatische, ruimtelijke,

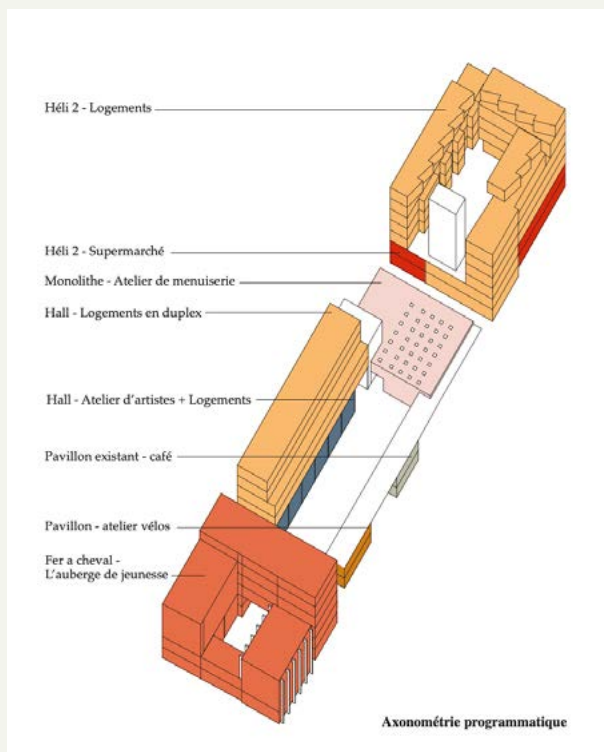
economische en ecologische potentieel van de sites. Die studies werden besteld en uitgevoerd in het kader van architectuurwedstrijden voor de herbestemming van deze gebouwen, georganiseerd door de Brusselse bouwmeester (BMA) of de Maatschappij voor Stedelijke Inrichting (MSI). De selectie van de studentenprojecten hieronder presenteert een waaier aan mogelijke strategieën om van monofunctionele wijken een gemengde stad te maken, en dit in uiteenlopende schalen en architecturale dimensies.

HELIHAVEN

De kazerne Helihaven beslaat een oppervlakte van ongeveer 0,8 hectare en heeft een bebouwde oppervlakte van ongeveer 26.500 m². De brandweerkazerne aan de Helihavenlaan werd in twee fasen gebouwd. De gebouwen van de eerste fase, die bekend staan als Heli 1, nemen twee derde van de site in het zuidelijke deel in beslag en werden in 1976 gebouwd door Groupe Structures. Het hoekgebouw Heli 2 werd in 1995 gebouwd door de architecten Jacques Libert, Christophe Broeckart en Jean-Marie Gilson en is een vrije interpretatie van de brutalistische architectuur van het oorspronkelijke gebouw. De reconversie van dit complex, gelegen op de kruising van de Noordwijk en het kanaal, biedt de mogelijkheid om niet alleen de bewoonbaarheid, maar ook de sociale en functionele gemengdheid van de wijk te verbeteren. In december 2020 lanceerde de MSI daarvoor een haalbaarheidsstudie.

AFB. 1
Inplanting van het Helihavenproject (Damien Delporte, Camille Lenaerts en Alexandre Vecchio, 2023, project in het kader van het atelier TRAME/Umbau, ULB).

AFB. 2
Axonometrie van het programma van het Helihavenproject (Damien Delporte, Camille Lenaerts en Alexandre Vecchio, 2023, project in het kader van het atelier TRAME/Umbau, ULB).

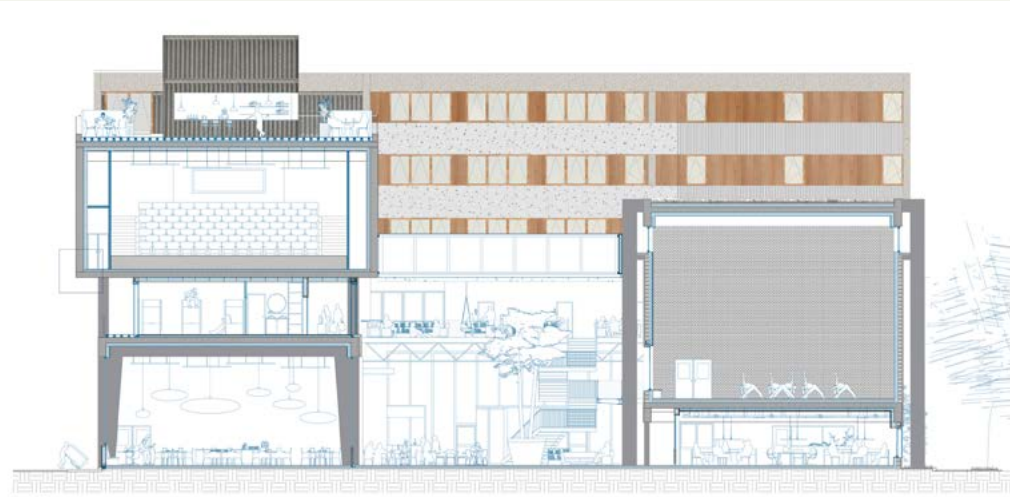
Het jeugdherbergproject dat Damien Delporte ontwierp in het kader van het atelier TRAME/Umbau van de ULB, maakt deel uit van een voorstel voor de herbesteding van de volledige Helihavensite, uitgewerkt samen met Camille Lenaerts en Alexandre Vecchio. Het volledige project stelt voor om het complex open te stellen voor de wijk door middel van een reeks selectieve en strategische afbraakwerken. De site wordt op die manier doorwaadbaar en geïntegreerd in het omliggende stadsweefsel (AFB. 1 en 2).

Rekening houdend met de diversiteit van de bestaande plaatsen en ruimten op het maai-veld, worden functies op de benedenverdieping voorgesteld die de stedelijke herverbinding van de site versterken en activeren. De woningen bevinden zich op de verdiepingen boven deze multifunctionele sokkel. Het middelste volume heeft een grote hoogte onder de balken –een overblijfsel van de logistieke werkplaatsen en voormalige brandweergarages. Deze hoogte wordt aangewend om er commerciële en pro-

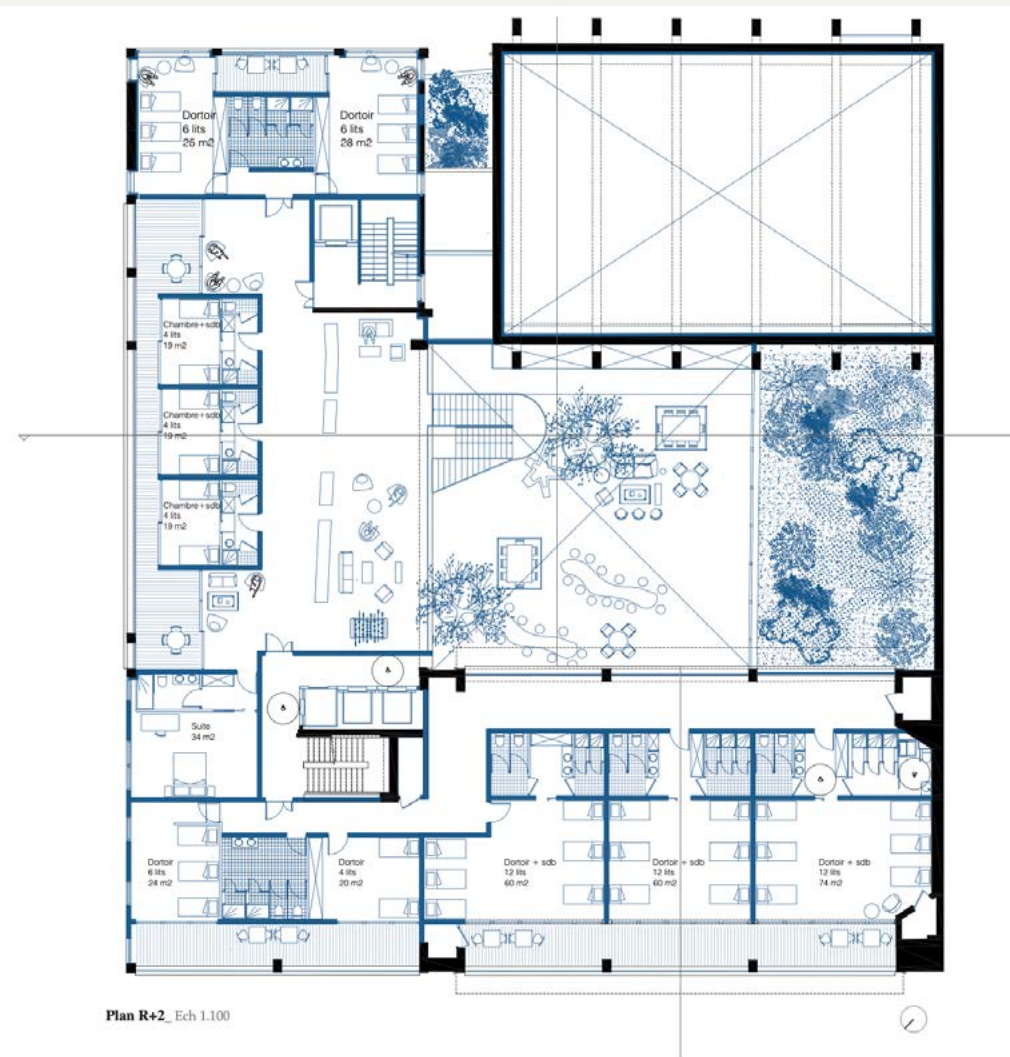
ductieve ruimten, voorzieningen en diensten in onder te brengen.

De aanleg van een tweede doorsteek verzelfstandigt een derde volume: het compacte blok met de vergader- en sportzalen van de kazerne. Die twee voorzieningen, die zijn geïntegreerd in de jeugdherberg, zijn toegankelijk voor de wijk, net als de kantine, de foyer en de collectieve salons, geschikt rond een groot atrium dat functioneert als een grote openbare binnenruimte. Die kwam tot stand dankzij de overdekking met een groot glazen dak van de oorspronkelijke binnenplaats (AFB 3 en 4). Op die manier stelt het project een beheerste interpretatie voor van de aanbevelingen van de haalbaarheidsstudie. De studie stelde als inzet voor dit deel van het gebouw alternatieve woonvormen voor met een "doordachte renovatie waarbij een nieuw programma dankzij chirurgische ingrepen zich nestelt in een ruwe structuur."¹

1. Strategie 3 voorgesteld in de haalbaarheidsstudie *Transitie van de DBDMH Site. Sneuvel-scenario's* van Miss Miyagi, Bulk, BB, IRS en Karuur, 22/12/2021, p. 20, 'Slimme renovatie. Nieuw programma nestelt in ruwe structuur d.m.v. chirurgische ingrepen'. De andere herbestemmingsstrategieën waren: nieuwe ontwikkeling, behoud casco en maximaal behoud.

AFB. 3
Doorsnede van het Helihavenproject (Damien Delporte, Camille Lenaerts en Alexandre Vecchio), 2023, project in het kader van het ontwerpatelier TRAME/Umbau, ULB).

AFB. 4
Helihavenproject, plan tweede verdieping en mezzanine boven het centrale atrium (Damien Delporte, Camille Lenaerts en Alexandre Vecchio), 2023, project in het kader van het atelier TRAME/Umbau, ULB).

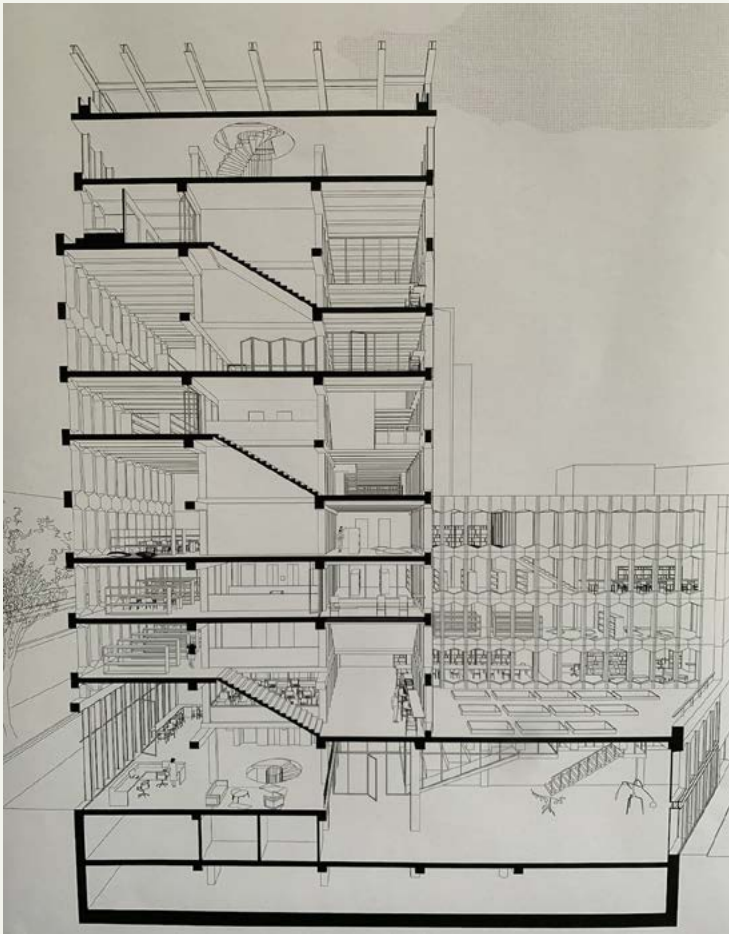
AFB. 5
Het L-vormige gebouw, met een gevel van betonnen prefabelementen en een optopping van twee verdiepingen, verbindt de Kunstlaan met de Liefdadigheidsstraat (Leo Robini en Shana Brao, foto Kunstlaan, 2023, ontwerpstudio Atelier Reconversion aan de ULiège).

KUNSTLAAN

Het kantoorgebouw op de Kunstlaan 13 werd in 1961 gebouwd door de architecten Michel en André Polak. Het bestaat uit twee volumes, een hoofdgebouw van negen verdiepingen rond een centraal trappenhuis en een smaller bijgebouw van vijf verdiepingen dat uitsteekt op de Liefdadigheidsstraat. De voor-, zij- en achtergevels bestaan uit dragende betonnen prefabelementen die het gebouw zijn typische karakter geven. De draagconstructie van het gebouw bestaat verder uit een betonskelet. In de jaren 1990 werd er een twee verdiepingen tellende optopping toegevoegd die inspringt ten opzichte van de bestaande gevel. Deze uitbreiding bestaat uit een staalskelet met een beglaasde gevel. In september 2023 werd een stedenbouwkundige vergunning verleend aan BESIX RED om het gebouw te verbouwen, met uitbreidingen aan de binnenkant van het hui-zenblok en een verhoging.

Hoewel het gebouw eerder aan de rand van de Europese wijk ligt, maakt het toch deel uit van

het monofunctionele kantoorgebied dat kenmerkend is voor de wijk. De studenten Shana Brao en Leo Robini van de ontwerpstudio *Atelier Reconversion* aan de ULiège stelden voor om het gebouw te herbestemmen tot een bibliotheek en mediatheek, en zo, dankzij die publieke functie, de wijk nieuw leven in te blazen (AFB. 5). Ze maken hiervoor gebruik van de dubbele toegankelijkheid van het gebouw, met de hoofdingang van de bibliotheek aan de Kunstlaan, terwijl een tweede ingang aan de Liefdadigheidsstraat rechtstreeks toegang biedt tot een polyvalente zaal waar lezingen, tentoonstellingen en andere culturele evenementen kunnen worden georganiseerd. Het oorspronkelijke centrale trappenhuis werd vervangen door een omsloten centrale kern van vergaderzalen, sanitaire voorzieningen en opslagruimten, waarrond brede trappen omhoog voeren naar de verschillende delen van de bibliotheek (AFB. 6 en 7). De studenten ontwierpen ruimten met enkele en dubbele hoogte die elkaar afwisselen en zo interessante diagonale zichten en een grote ruimtelijke kwaliteit genereren. De grotere leeszalen zijn verbonden met intiemere

AFB. 6
Doorsnede van het project aan de Kunstlaan. Zicht op de centrale kern van vergaderzalen, sanitaire voorzieningen en opslagruimtes, waarrond de brede trappen omhoog leiden naar verschillende delen van de bibliotheek (Shana Brao en Leo Robini, 2023, ontwerpstudio Atelier Reconversion, ULiège).

AFB. 7
Maquette van het project Kunstlaan op schaal 1:50, centrale kern, Kunstlaan (Shana Brao en Leo Robini, 2023, ontwerpstudio Atelier Reconversion, ULiège).

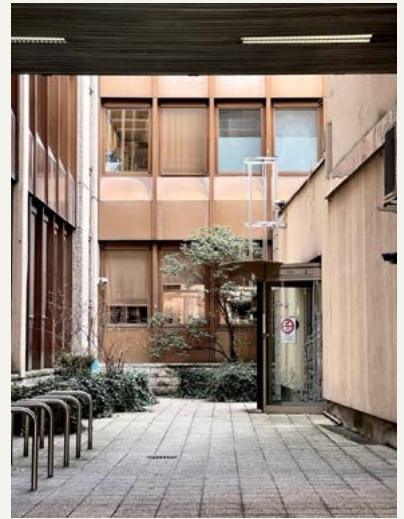
studieruimten, terrassen en wintertuinen. In de buitenruimten springt de gevel in, met behoud van de dragende betonnen elementen, om het karakter van het gebouw te respecteren.

VIFQUIN

In 2021 organiseerde de BMA voor de opdrachtgever citydev.brussels een Design & Build wedstrijd voor het gebouw waarin vroeger het Sociaal en Administratief Centrum (SAC) van de gemeente Schaarbeek was gevestigd. De renovatie van het kantoorgebouw gelegen op de hoek van de Haachtsesteenweg en de Vifquinstraat introduceert een nieuw woonprogramma, met op de benedenverdieping een

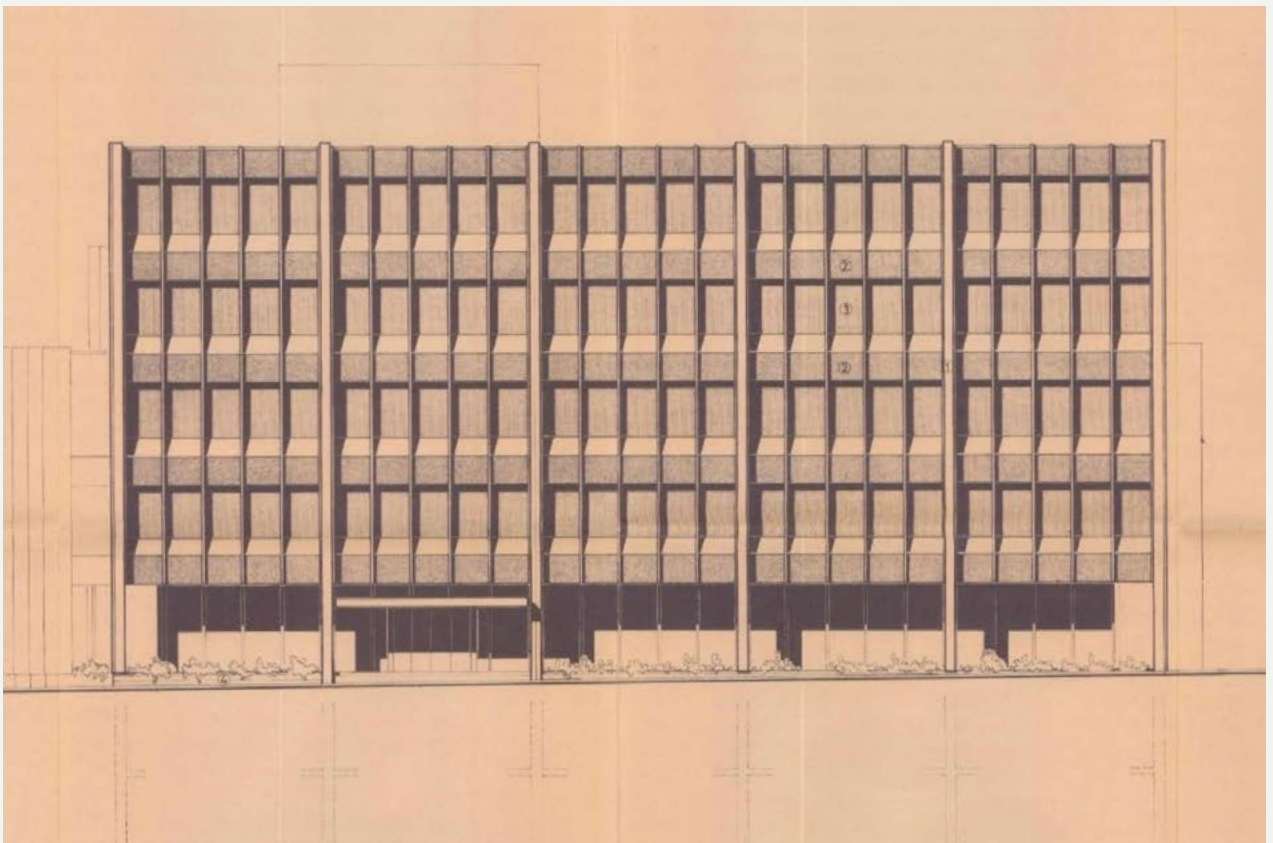
programma van voorzieningen, handelszaken en diensten. De twee binnenplaatsen dienen eveneens heringericht te worden. Het gebouw dateert uit de jaren 1960, heeft een gerationaliseerde skeletbouwstructuur van gewapend beton, cassettevloeren en een roestkleurige aluminium gevelbekleding (AFB. 8 en 9). In dit geval gaat de problematiek van de reconversie van kantoorgebouwen naar woningen gepaard met een circulatie die moet herzien worden, moeilijk bereikbare ruimten en een gebrek aan natuurlijke lichtinval.

Het '*contre-projet*' van de studenten Jakub Niemyński en Tim Pierson is een kritische bevraging van de wedstrijd en het laureaatproject van A2M. Het richt zich op de intrinsieke

AFB. 8A, 8B en 8C

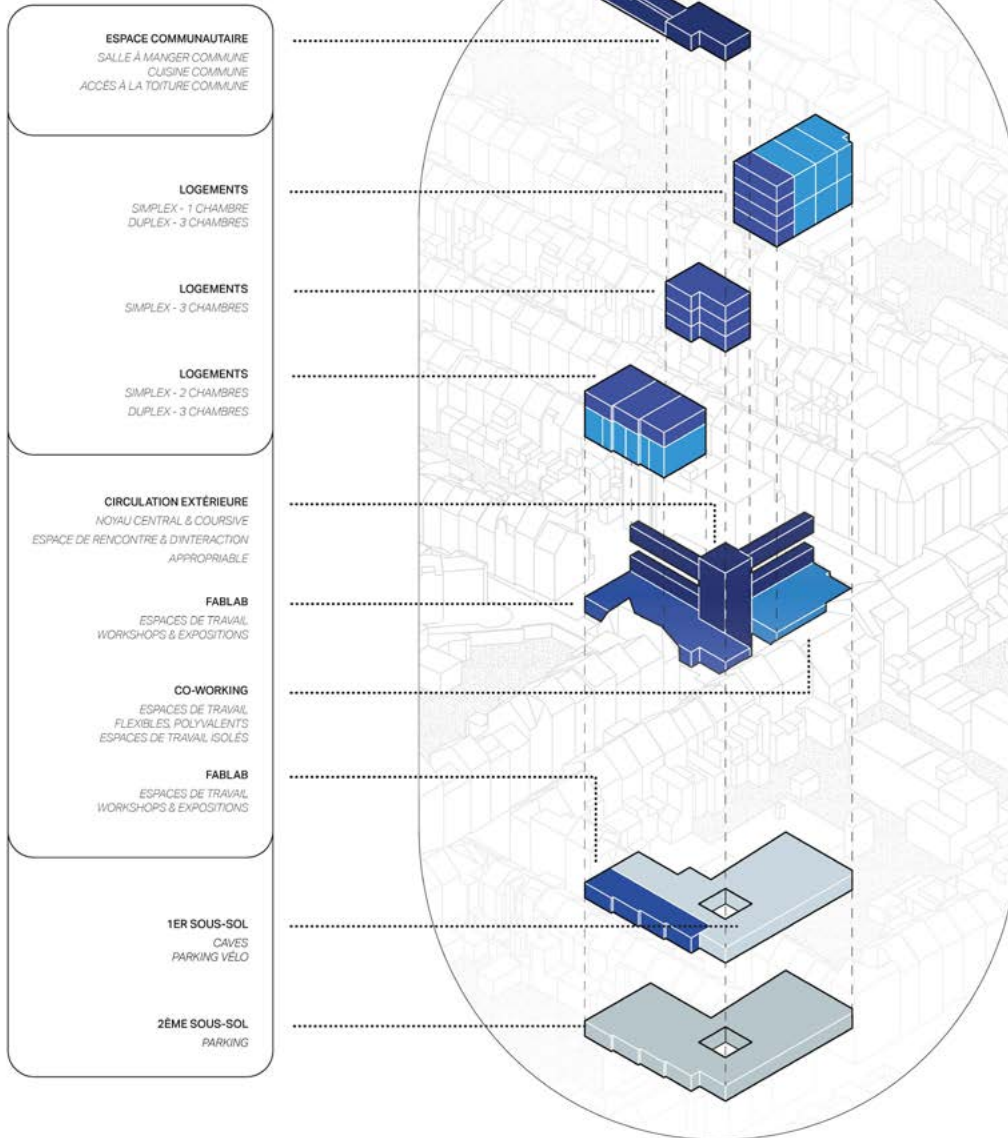
Het Vijfquingebouw, Haachtsesteenweg 226-234, Schaarbeek, bestaande toestand
(Sofia De Oliveira Rodrigues, Claire Dumur, Florian Piccini, Camille Plaisant en Gabrielle Spors, 2023).

AFB. 9

Vijfquingebouw, Haachtsesteenweg 226 - 234, Schaarbeek, plannen van de westgevel,
arch. S.A. Sandoz, 1971 (© Archief van de gemeente Schaarbeek).

AXONOMETRIE PROGRAMMATIQUE

TPOLOGIES DE LOGEMENTS

AFB. 10

Axonometrie van het programma van het Vifquinproject (Jakub Niemynski en Tim Pierson, 2023, atelier TRAME/Umbau, ULB).

AFB. 11
Plan van de benedenverdieping van het Vifquinproject (Jakub Niemynski en Tim Pierson, 2023, atelier TRAME/Umbau, ULB).

AFB. 12A en 12B

Ontwerpbeeld van het interieur van het fablab en de coworkingruimte van het Vifquinproject (Jakub Niemynski en Tim Pierson, 2023, projectworkshop TRAME/Umbau, ULB).

kwaliteiten van de structuur van het gebouw en stelt een combinatie van simplexen en duplexen voor, met als ambitie het voormalige kantoorgebouw opnieuw te integreren in een omgeving die bevorderlijk is voor gemeenschappelijk wonen (AFB. 10 en 11). Hun verticaal minidorp is gebouwd rond een opengewerkt bouwblok, dat wordt gestructureerd rond een verticale externe circulatie van passerellen. Deze bevinden zich tussen een nieuwe patio, die dienst doet als ingang naar de Haachtsesteenweg, en de binnenplaats. Alle circulatie wordt extern, aan de gevel afgebakend door de circulatiekern die zowel toegang biedt tot de woningen als het fablab en de coworkingruimte op de benedenverdieping (AFB. 12A). De bovenste verdieping heeft ook een grote polyvalente gemeenschapsruimte die doorloopt tot op het dak.

De rationele structuur, met zichtbare kolommen van gewapend beton aan de gevel en cassettevloeren aan de binnenkant, werd gebruikt als leidraad bij het ontwerp van de woningen. De

indeling van de duplexen en simplexen varieert doorheen het gebouw naargelang hun positie, oriëntatie en de mogelijkheid om de intrinsieke kwaliteiten van het bestaande gebouw optimaal te benutten. De binnenarchitectuur richt zich op de bestaande structuur door de scheidingswanden zo goed mogelijk uit te lijnen met het rasterpatroon van de cassettevloeren, waarbij dubbele hoogten worden opgezocht om de hoeveelheid licht en uitzicht te vergroten en op die manier ook de interactie met de stedelijke ruimte te versterken (AFB. 12B).

ARLON 104

In de Europese wijk werd het gebouw Arlon 104 het symbool voor een toekomstige nieuwe sociale diversiteit in deze monofunctionele wijk (AFB. 13). Het werd in 1967 gebouwd door de architecten Philippe Dumont en José Vanden Bossche en bevindt zich op de hoek van de Aarlenstraat en de Jacques de Lalaingstraat. Het zeven verdiepingen tellende gebouw, dat

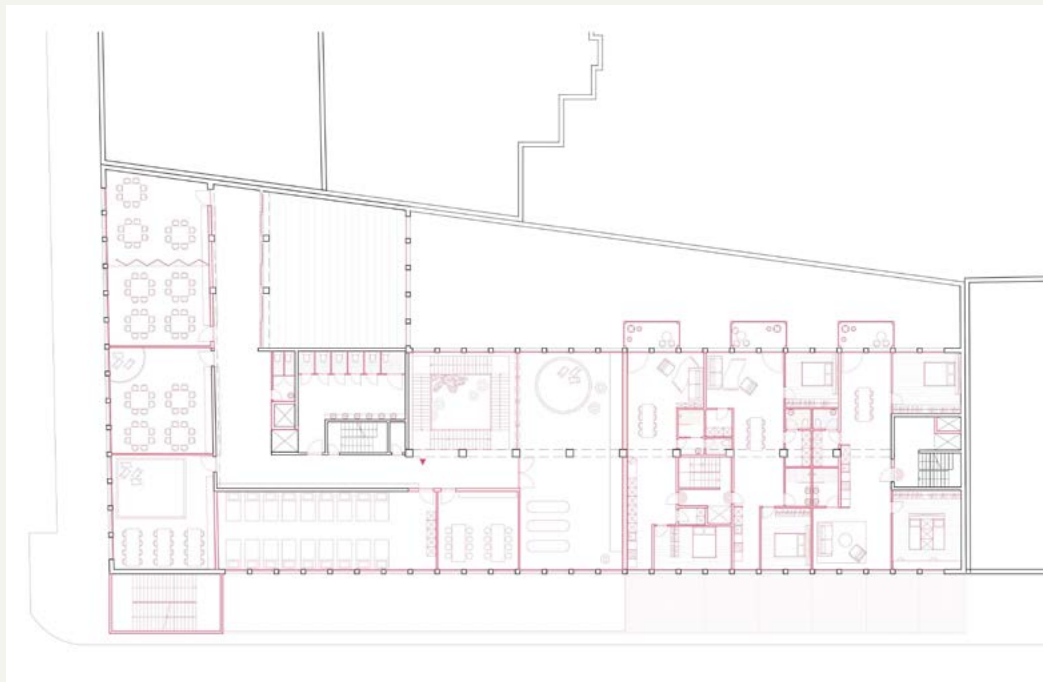
AFB. 13

Arlon 104, Aarlenstraat, hoek Jacques de Lalaingstraat, Brussel.

eigendom is van de Regie der Gebouwen, staat al ongeveer 15 jaar leeg en zou worden afgebroken. Het werd gered door de organisatie 'vraiment vraiment', waardoor op de benedenverdieping de ruimten nu bestemd zijn voor tijdelijk gebruik in afwachting van de reconversie. Aan de ene kant Stam Europa, een plek waar tot 2022 Europese burgers en ambtenaren werden uitgenodigd om onderling te discussiëren over de toekomst van de wijk, en aan de andere kant 'Tournevie', een hout- en staalbewerkingsatelier voor buurtbewoners om te klussen en gereedschap te lenen. De bovenste verdiepingen worden momenteel niet gebruikt.

De studenten Anaëlle Dardenne en Olga Lembicz gaan aan de slag met de typologie van het gebouw door middel van een zeer eenvoudige ingreep. Ze splitsen het lange gebouw via een gemene muur in twee ongelijke delen en herdefiniëren zo de werking ervan in twee afzonderlijke entiteiten (AFB. 14). Ook de relatie met de straat verandert radicaal aangezien ze

meerdere ingangen toevoegen. Zo wordt het ook mogelijk om een meervoudig programma te integreren, wat het oorspronkelijke gebouw niet toeliet. Ze bestendigen het bestaande programma dankzij de toevoeging van andere hoognodige infrastructuur die de wijk diverser maakt, zoals een basisschool en een kleuterschool, een sportcentrum en 24 woningen. Hiervoor voegen ze twee nieuwe verticale circulatiekernen toe, zodat de verschillende delen onafhankelijk van elkaar kunnen functioneren. De benedenverdieping werd opengewerkt om zoveel mogelijk natuurlijk licht binnen te laten en ook de nieuwe circulatiekernen brengen licht binnen in het hart van het gebouw (AFB. 16). Ze creëren eveneens een nieuwe relatie met de straat door gebruik te maken van de huidige insprong van het gebouw, die ze omvormen tot een plek voor nieuwe activiteiten voor de buurt. De doorzonwoningen (met één, twee of drie slaapkamers) zijn georganiseerd rond een bestaande circulatiekern en een tweede nieuwe kern.

AFB. 14
Arlon 104, plan
tweede verdieping
(Anaëlle Dardenne en
Olga Lembicz, 2023,
ontwerpstudio Atelier
Reconversion, ULiège).

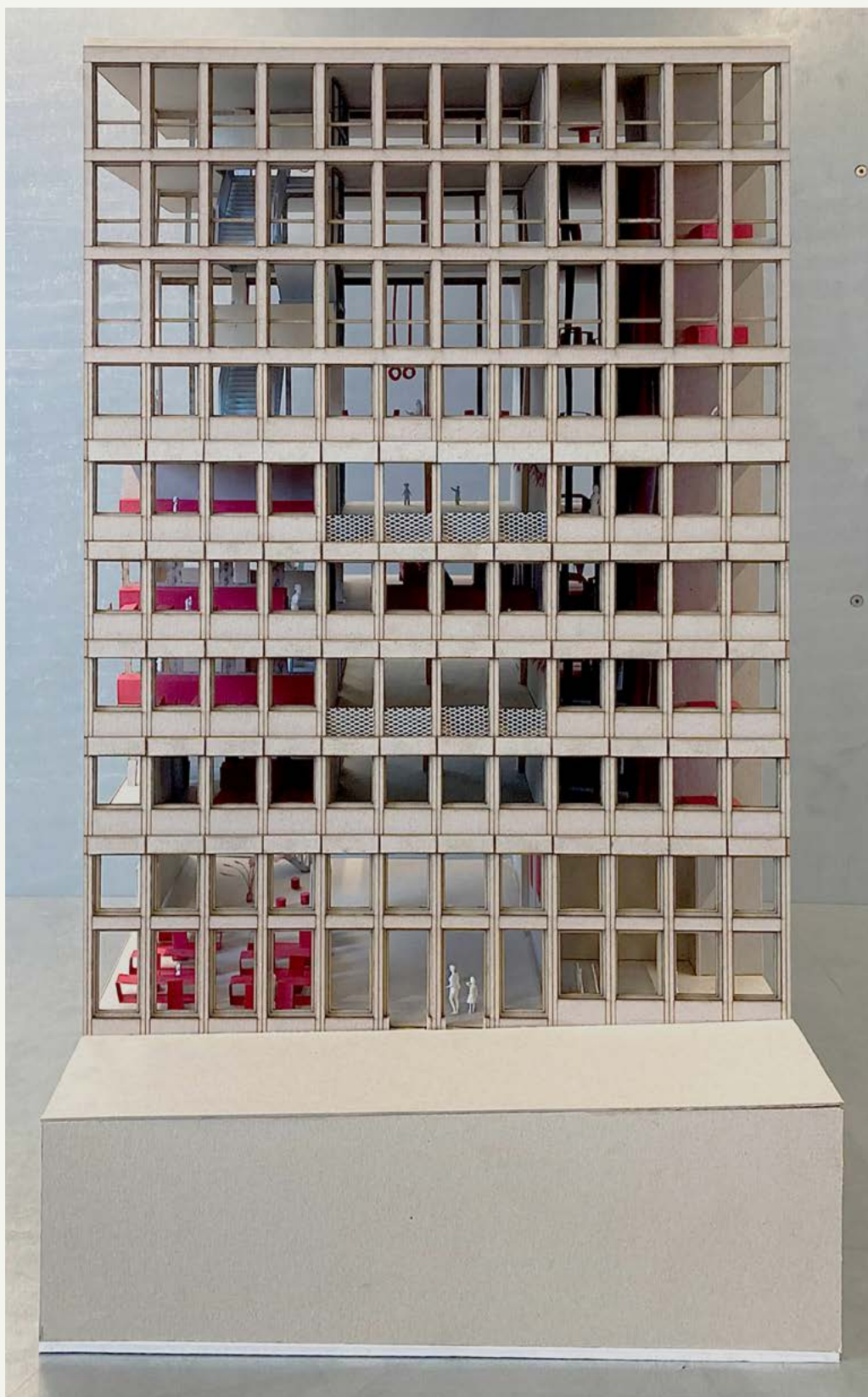
Dit project slaagt erin de programmatische, structurele en ruimtelijke kwaliteiten van het gebouw te behouden door ze te versterken met een uitbreiding naar de bovenste verdieping die de architectuurtaal van het bestaande gebouw overneemt en zich tegelijkertijd subtiel onderscheidt door het gebruik van andere bouwmaterialen (AFB. 17). Door de horizontaliteit van het gebouw te doorbreken met verticale sequensen, vermijden de studenten de klassieke valkuilen van deze typologie van langwerpige kantoorgebouwen en creëren ze een nieuw typologisch voorbeeld voor de herbestemming van kantoren.

CONCLUSIE

De hierboven gepresenteerde projecten weerspiegelen in hun diversiteit de belangrijkste uitdagingen die inherent zijn aan de herbestemming en programmatische diversificatie van kantoorgebouwen uit deze periode. Zo is de verbetering van de leesbaarheid en ruimtelijke kwaliteit van de toegang van de gebouwen, net zoals hun interne verdeling, rekening houdend met hun bouwkundige structuur, een *conditio sine qua non* voor hun programmatische herbe-

stemming. Vaak kan de architectonische kwaliteit van de oorspronkelijke gevels grotendeels behouden blijven en draagt de expressiviteit van deze gebouwen, die symbool staan voor een uniek moment in de ontwikkeling van de stad, bij tot een stadsproject dat inzet op diversiteit, inclusiviteit en veerkracht.

De opwaardering van deze architectuur en het behoud van de architectonische kwaliteiten moeten worden gezien in de context van de langetermijnontwikkeling van de stad. Natuurlijk gaat dit ook over circulariteit, maar dit is vooral een oefening in het overwinnen van zowel de paradox van een té specifieke herprogrammering, die snel verouderd raakt, als de valse pretentie van een goedkopere afbraak/heropbouw. Studenten confronteren met die problematische realiteit van reconversie laat toe om samen met hen de nieuwe vraagstukken en uitdagingen te verkennen waar de architectuur voor staat. Herbestemming werkt het best bij een aanpak die ieder geval apart bekijkt, zonder beroep te doen op 'wondermiddelen' of generieke oplossingen.

AFB. 15
Arlon 104, maquette van de gevel (Anaëlle Dardenne en Olga Lembicz, 2023, ontwerpstudio Atelier Reconversion, ULiège).

AFB. 16
Arlon 104, maquette (Anaëlle Dardenne en Olga Lembicz, 2023,
ontwerpstudio Atelier Reconversion, ULiège).

AFB. 17
Doorsnede geplande toestand (Anaëlle Dardenne en Olga Lembicz, 2023,
ontwerpstudio Atelier Reconversion, ULiège).

Redactiecomité

Jean-Marc Basyn, Okke Bogaerts,
Julie Coppens, Paula Dumont,
Valerie Orban en Cecilia Paredes

Coördinatie dossier

Paula Dumont

Experten-adviseurs

Sven Sterken, Lisa De Visscher
en Nicolas Pauwels

Coördinatie iconografie

Paula Dumont

Auteurs/ redactionele medewerking

Paulien Beeckman, Lionel Billiet,
Thomas Bogaert, Veronique
Boone, Anders Bohlke, Kristiaan
Borret, Dieter Bruggeman,
Laurens Bulckaen, Maurizio
Cohen, Nico De Swaef, Niels De
Temmerman, Lisa De Visscher,
Sen D'hollander Waldo Galle,
Michaël Ghoot, Geoffrey
Grulois, Michèle Herla, Louise
Huba, Alison Inglisa, Thibault
Jacobs, Marie-Laure Leclef, Harry
Lelièvre, Géry Leloutre, Margaux
Lespagnard, Jérôme Kockerols,
Marco Ninno, Nicolas Pauwels,
Hubert Lionnez, Sophie Sentissi,
Frederik Serroen, Sven Sterken,
Dorothee Stiernon, Wouter Van
Acker, Benoît Vandenbuleke,
Emmanuel Vanderbeek, Alrick
Vandersmissen, Stephanie
Van de Voorde, Stephanie Van
Goethem Elien Vanhamel, Ruben
Van Vooren, Ine Wouters

Indirectie nederlands

Paula Dumont

Indirectie frans

Jean-Marc Basyn

Vertaling

Liesbeth Degreef en Ibe De Turk

Nalezing

Koen Raeymakers, Jean-Marc
Basyn, Okke Bogaerts, Suzanne
Gillijns, Coralie Desmet, Wim
Kenis, Tom Verhofstadt,
Ilse Weemaels

Lijst met afkorting

ASB – Archief van de Stad Brussel
BMA – Bouwmeester - Maître architecte
KU Leuven – Katholieke Universiteit Leuven
UCLouvain – Université Catholique de Louvain
ULB – Université Libre de Bruxelles
VAI – Vlaams Architectuurinstituut
VUB – Vrije Universiteit Brussel

ISSN

2034-5771

Wettelijk Depot

D/2025/6860/008

Cette revue paraît également en Français sous le titre « Bruxelles Patrimoines ».

Vormgeving

Toast Confituur Studio

Ontwerper van de maquette

Polygraph

Druk

Initialprint

Verspreiding

Cindy De Brandt, Ilse Weemaels.
bpeb@urban.brussels

Bedankingen

Nazim Lisson, Loriane Lion, Asa
Norman Schneider, Tomas Ooms,
Stefaan Van Acker

Coördinatie van de publicaties

Cecilia Paredes

Verantwoordelijke uitgever

Sarah Lagrillière,
adjunct directeur generaal,
urban.brussels (Gewestelijke
Overheidsdienst Brussel
Stedenbouw en Erfgoed)
Kunstberg 10-13, 1000 Brussel

De artikelen zijn gepubliceerd
onder de verantwoordelijkheid
van de auteurs. Alle rechten voor
het reproduceren, vertalen of
herwerken zijn voorbehouden

Contact

Directie Kennis en Communicatie
Kunstberg 10-13, 1000 Brussel
www.erfgoed.brussels
editions@urban.brussels

Herkomst van de foto's

Mochten er ondanks onze
inspanningen om alle
reproductierechten te betalen
toch nog gerechtigden zijn die
niet gecontacteerd werden, dan
worden zij verzocht zich kenbaar
te maken bij urban.brussels.

Erfgoed Brussel reeds verschenen

- 001 – November 2011 – Terug naar school
- 002 – Juni 2012 – De Hallepoort
- 003-004 – September 2012 – De kunst van het bouwen
- 005 – December 2012 – Hôtel Dewez
- Extra nummer 2013 – Het erfgoed schrijft onze geschiedenis
- 006-007 – September 2013 – Brussel, m'as-tu vu?
- 008 – November 2013 – Industriële architectuur
- 009 – December 2013 – Parken en tuinen
- 010 – April 2014 – Jean-Baptiste Dewin
- 011-012 – September 2014 – Geschiedenis en herinnering
- 013 – December 2014 – Cultusgebouwen
- 014 – April 2015 – Zoniënwoud
- 015-016 – September 2015 – Ateliers, fabrieken en kantoren
- 017 – December 2015 – Stadsarcheologie
- 018 – April 2016 – De Gemeentehuizen
- 019-020 – September 2016 – Stijlen gerecycleerd
- 021 – December 2016 – Victor Besme
- 022 – April 2017 – Art nouveau
- 023-024 – September 2017 – Natuur in de stad
- 025 – December 2017 – Conservatie op de steigers
- 026-027 – April 2018 – Kunstenaarsateliers
- 028 – September 2018 – Het Erfgoed, dat zijn wij!
- Extra nummer – 2018 – De restauratie van een
uitzonderlijk decor
- 029 – December 2018 – Historische Interieurs
- 030 – April 2019 – Beton
- 031 – September 2019 – Een plaats voor kunst
- 032 – December 2019 – De straat anders bekeken
- 033 – Lente 2020 – Lucht, warmte, licht
- 034 – Lente 2021 – Kleuren en texturen
- 035 – Lente 2021 – Georges Houtstont en de
ornamentenkoorts van de Belle Époque
- 036 – Herfst 2022 – Stadsgezichten
- 037 – Herfst 2024 – Objecten en collecties
- 038 – Lente 2025 – Focus 1939-99
- 039 – Zomer 2025 – Kantoorreconversies

Alle artikels kunnen geraadpleegd worden op
www.erfgoed.brussels

urban.brussels zet resoluut in op de kennismaatschappij en wil met zijn publiek een moment van introspectie en expertise delen over de stedelijke thema's van vandaag. De pagina's van *Erfgoed Brussel* bieden het stedelijk erfgoed in al zijn diversiteit een forum voor open en pluralistische reflectie.

Is de reconversie van leegstaande kantoorgebouwen het antwoord op een reeks uitdagingen waar een stadsgewest als Brussel voor staat? Wat zijn de recepten voor functievermenging, duurzaam bouwen en verdichting? Het zijn vragen die beleidsmakers, onderzoekers, en de vastgoedsector al meer dan een decennium bezighoudt. Dit nummer biedt een kritische kijk op deze trend en op de tools en reglementeringen waarmee de publieke en private sector deze ambities moeten waarmaken.

Sarah Lagrillière
Adjunct Directeur Generaal

20 €

ISBN 978-2-87584-226-8